

Echtparen zonder kinderen die het over de manier van scheiden eens zijn, hebben als hun doek valt volgens de minister genoeg aan een notaris. Koert Boshouwers beargumenteert hoe het wetsvoorstel ter vereenvoudiging van echtscheidingsprocedures ten positieve kan worden aangewend.

Graag een gespecialiseerde notaris bij echtscheiding

.....
Koert Boshouwers
redactielid
.....

Echtparen zonder minderjarige kinderen die hun relatie willen beëindigen en alleen de vermogensrechtelijke aspecten van hun huwelijk – zoals de verkoop van hun huis – hoeven te regelen, kunnen het inschakelen van een advocaat als belastend ervaren. Dit schreef althans de minister van Justitie op 28 maart jl. aan de Tweede Kamer, toen hij het wetsvoorstel indiende ter vereenvoudiging van de echtscheidingsprocedure (TK 2006/2007, 30145, 9). Op dit moment kunnen alleen advocaten een verzoekschrift tot echtscheiding indienen. Omdat volgens de minister de toegevoegde waarde van de advocaat beperkt is voor de groep die over alle aspecten van de scheiding overeenstemming heeft bereikt, wil hij ook de notaris de mogelijkheid bieden om namens beide echtgenoten een gezamenlijk verzoekschrift in te dienen in het geval er bij hun echtscheiding geen minderjarige kinderen zijn betrokken. Dit voorstel – conceptwetsvoorstel tot ‘wijziging van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering in verband met verlening aan de notaris van bevoegdheden tot het indienen van gemeenschappelijke verzoeken tot echtscheiding en tot ontbinding van een geregistreerd partnerschap’ – heeft hij op 9 augustus jl. voor advisering aan onder andere de Nederlandse Orde van Advocaten en aan de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) gezonden.

Vereenvoudiging

Het conceptwetsvoorstel behelst het volgende:

- een gemeenschappelijk verzoekschrift kan ook door een notaris worden ondertekend en ingediend, indien en voor zover de echtgenoten geen ouderschapsplan hoeven over te leggen (toevoeging van een lid aan art. 815 Rv);
- verzoekers kunnen bij de notaris verschijnen en deze kan als raadsman optreden indien een mondelinge behandeling van het verzoekschrift wordt gelast (aanvulling van art. 818 Rv);
- de notaris kan een gemeenschappelijk verzoekschrift tot het treffen van voorlopige voorzieningen indienen (toevoeging aan art. 821 lid 5 Rv).

Uit de toelichting blijkt dat de minister met zijn voorstel de echtscheidingsprocedure wil vereenvoudigen, voor die gevallen waarin de scheidende echtparen of geregistreerde partners geen gezamenlijke minderjarige kinderen hebben. Zij hoeven naar het oordeel van de minister dan alleen de vermogensrechtelijke aspecten van hun scheiding te regelen en voor de verkoop van het huis moeten zij zich tot de notaris wenden. Als zij het verder eens zijn, zullen zij het niet nodig vinden een advocaat in te schakelen. De vermogensrechtelijke aspecten kunnen in een notariële akte worden geregeld en aan de rechter hoeft dan alleen de ontbinding van het huwelijk te worden verzocht, aldus de minister.

Het inschakelen van een advocaat als procesvertegenwoordiger heeft volgens de minister onvoldoende toegevoegde waarde, terwijl het extra kosten mee-

brengt en door betrokkenen alleen als lastig zou worden ervaren. Wel acht de minister het van belang dat de notaris de betrokkenen volledige informatie verstrekt over zaken als afwikkeling van hun goederenrechtelijke regime, pensioen, alimentatie, positie van jongmeerderjarige, studerende kinderen. De notaris dient na te gaan of bij beide partners sprake is van ‘informed consent’.

NVvR niet tegen

De NVvR stelt vast dat het wetsvoorstel op de gedachte berust dat de genoemde partijen zich dikwijls tot een notaris zullen wenden die hen bijstaat bij het opstellen van een echtscheidingsconvenant. Vanuit de positie van de rechter beschouwd geeft het voorstel nauwelijks aanleiding tot commentaar. Omdat de afhandeling van een gemeenschappelijk echtscheidingsverzoek waarbij geen minderjarige kinderen zijn betrokken, betrekkelijk gestandaardiseerd verloopt, en omdat zowel notarissen als advocaten aan kwaliteitseisen zijn onderworpen, hoeft er volgens de NVvR niet te worden gevreesd dat een gemeenschappelijk verzoekschrift niet zorgvuldig wordt opgesteld of ingediend. De NVvR verwacht dan ook geen positieve of negatieve effecten voor de werklust van de rechtbanken.

Orde: onjuist beeld

Volgens de Orde¹ levert het conceptwetsvoorstel voor de rechtzoekende geen

.....
¹ De NOvA heeft het conceptwetsvoorstel ter beoordeling voorgelegd aan de Adviescommissie Familie- en Jeugdrecht. Op 1 oktober 2007 heeft deze commissie een preadvies uitgebracht en de Algemene Raad heeft dit op 11 oktober 2007 aan de minister van Justitie gezonden.

wezenlijke vereenvoudiging op. De minister van Justitie zou een onjuist beeld schetsen van de wijze waarop een advocaat partijen in een echtscheiding bijstaat. Dat het toevoegen van de notaris als procesvertegenwoordiger zou leiden tot een vereenvoudiging, wordt door de minister niet duidelijk gemaakt. Ook is het nog maar de vraag of notarissen de beoogde werkzaamheden goedkoper kunnen verrichten dan advocaten. De kosten van echtscheiding worden namelijk meestal gemaakt voor het adviseren en begeleiden van de cliënten bij het maken van afspraken en het vastleggen ervan in een convenant, aldus de Orde.

De door de minister aangehaalde executorialie titel die een convenant in de vorm van een notariële akte zou hebben, levert voor de betrokkene geen meerwaarde op. Een advocaat kan het convenant immers door waarmerking laten opnemen in de echtscheidingsbeschikking, waardoor eveneens een executorialie titel wordt verkregen.

Aangaande het voorstel om de notaris ook de bevoegdheid te geven een gemeenschappelijk verzoekschrift voorlopige voorzieningen in te dienen, zegt de Orde dat voorlopige voorzieningen juist nodig zijn als er een tijdelijke ordemaatregel nodig is, omdat de partners het onderling niet eens kunnen worden. Bij een conflictsituatie is een gezamenlijk verzoek dan ook niet aan de orde.

Orde: notarissen minder geschikt

Volgens de Orde hebben notarissen geen procestraditie of proceservaring in echtscheidingszaken. Gelet op hun vooropleiding zijn zij veel minder dan advocaten op de hoogte van bijvoorbeeld het alimentatierecht van ex-partners en jongmeerderjarigen, het pensioenrecht, het (internationaal) procesrecht en de samenhang van deze rechtsgebieden. In het familierecht gespecialiseerde advocaten daarentegen zijn, evenals notarissen, wel goed onderlegd in het huwelijksgoederenrecht en het fiscaal recht. Doordat deze advocaten bovendien de jurisprudentie kennen en proceservaring hebben, kunnen zij partijen beter dan de notaris op procesrisico's wijzen en met partijen nagaan of een regeling kan worden bereikt die voldoet aan de wettelijke maatstaven. Een notaris kan zich volgens de Orde gezien zijn algemene

Familierecht-advocaten hoeven de komst van de notaris niet te vrezen

ministerieplicht minder goed specialiseren in het familierecht.

De vermogensrechtelijke afwikkeling van huwelijkse voorwaarden en de verdeling van de wettelijke gemeenschap van goederen zijn voor de notaris vertrouwd terrein. De notaris dient volgens de Orde zijn rol te blijven spelen als onafhankelijke adviseur, bijvoorbeeld bij de uitleg van huwelijkse voorwaarden. Partijen verschillen nogal eens van mening over de uitleg van hun huwelijksvoorwaarden. Daarbij kunnen de (tegengestelde) belangen groot zijn. Het is dan minder wenselijk dat de notaris betrokken is bij een regeling ten aanzien van de door hem zelf opgestelde huwelijkse voorwaarden.

Nu de notaris naast vertrouwenspersoon ook openbaar ambtenaar is, rijst de vraag of de rechtzoekende de verschillen tussen beide beroepsgroepen voldoende kent. Aan advocaten worden bij het optreden voor twee partijen door de tuchtrechter strenge eisen gesteld. Volgens de Orde is het tuchtrecht van notarissen hier voornamelijk niet op ingericht, vooral in het geval er sprake is van een tegengesteld belang tussen twee echtgenoten.

Gewenste aardverschuiving

Wat moeten advocaten nu denken van de eventuele toetreding van de notaris in de echtscheidingsprocedure? Van oudsher is de notaris als onafhankelijk deskundige betrokken bij de totstandkoming van huwelijkse voorwaarden, terwijl de advocaat is van oudsher als procesvertegenwoordiger één van de partijen in een echtscheidingsprocedure bijstaat. Intussen zijn de tijden veranderd: de mediator heeft zijn intrede gedaan en deze licht partijen in over de gevolgen van een echtscheiding en begeleidt hen bij het

maken van afspraken. Binnen de advocatuur heeft een groot aantal advocaten zich gespecialiseerd in het familierecht en de opleiding tot advocaat-scheidingsbemiddelaar gevolgd. Hetzelfde geldt voor een (beperkt) aantal notarissen.

Geredeneerd vanuit de eigen kracht hoeft de in het familierecht gespecialiseerde advocatuur mijns inziens niet te vrezen voor het openbreken van het procesmonopolie in een beperkt aantal gevallen. Of de belangen van de rechtzoekende hiermee zijn gebaat, is een andere vraag.

Een regeling die de scheidende partners in onderling overleg treffen, kan vanzelfsprekend rekenen op het meeste draagvlak bij die partners. De rechtzoekende heeft belang bij begeleiding door een deskundige die de partijen informeert over ieders rechten en plichten en hen wijst op de stand van zaken in rechtspraak en wetgeving. Zowel een in het familierecht gespecialiseerde advocaat als een hierin gespecialiseerde notaris is in staat om deze inlichtingen te geven, waarbij de advocaat meer voeling heeft met de positie van partijen, gerelateerd aan de rechtspraak.

De advocaat, die in de ene zaak optreedt als bemiddelaar en in de andere als partijadvocaat, wordt doorlopend met de stand van rechtspraak en wetgeving geconfronteerd. Voor de notaris vereist het – net als voor de advocaat-scheidingsbemiddelaar die alleen als bemiddelaar optreedt – meer discipline om van de actualiteiten op familierechtelijk gebied op de hoogte te blijven.

Het conceptwetsvoorstel moet mijns inziens worden aangegrepen om te bereiken dat *slechts in het familierecht gespecialiseerde advocaten en notarissen* partijen in zowel huwelijks- als echtscheidingskwesaties kunnen bijstaan. Hierbij zouden zowel de familierechtdadvocaat als de familierechtnotaris huwelijkse voorwaarden op moeten kunnen stellen en wijzigen. Ook zouden zij bij een echtscheiding beide partijen – als mediator – moeten kunnen bijstaan. Deze verandering vergt binnen advocatuur en notariaat een cultuurromslag én een aardverschuiving, maar lijkt de moeite van het overdenken waard.